

ÖĞRENCİ GÖZÜYLE İDEAL ÖĞRETMENİN ÖZELLİKLERİ: GAZİ MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ÖRNEĞİ

Meryem MIZRAK KARCI*

Öz: Bu araştırmanın temel amacı “Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler ideal bir öğretmende bulunması gereken özellikleri nasıl algılamaktadır?” sorusuna cevap aramaktır. 2013-2014 eğitim öğretim yılında betimsel araştırma modelinde yapılan bu çalışmada Ankara ili Yenimahalle ilçesi Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin ideal öğretmen hakkındaki görüşleri bir anket yardımıyla öğrenilmeye çalışılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Toplanan veriler çoklu grup karşılaştırmasında tek yönlü varyans analiziyle çözümlenmiştir. Toplanan veriler üzerinde yapılan istatistiksel analizler sonucu bu araştırmanın sonucunda ideal bir öğretmende bulunması gereken nitelikler ile ilgili şu bulgulara ulaşılmıştır: İdeal öğretmen hoşgörülü ve neşeli olmalı, öğrencilere ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımını sağlamalı, öğrencilerin başarısını değerlendirmede ödev, proje ve ders içi etkinliklere de yer verebilmeli ve öğrenciler tarafından kolayca ulaşılabilmeli.

Anahtar sözcükler: Öğrenci, öğretmen, ideal öğretmen, Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

* Keçiören Halk Eğitim ve ASO Müdür Yardımcısı

FEATURES OF IDEAL TEACHERS FROM STUDENTS' POINT OF VIEW; GAZİ VOCATIONAL AND TECHNICAL ANATOLIAN HIGH SCHOOL SAMPLE

Meryem MIZRAK KARCI*

Abstract

Recently, individuals and institutions have focused on improving quality to increase students' success. While improving quality the focus is on teachers and students. The research looks for an answer of the question "How do the students in secondary education comprehend the features of an ideal teacher?". In this descriptive research model, the opinions are gathered with a questionnaire from students in Gazi Vocational and Technical Anatolian High School in Yenimahalle district of Ankara in 2013-2014 academic year. SPSS 20 software is used to analyze the data. The data collected are analyzed using one-way analysis of variance in multiple group comparisons. As a result of this research, the findings about features of an ideal teacher are stated as; Ideal teacher should be tolerant and cheerful, provide students' participation to lesson by attending with them, use homework, projects and in class activities while evaluating students' success and be accessible.

Key words: Student, Teacher, Ideal Teacher, Gazi Vocational and Technical Anatolian High School

Giriş

Çağdaş toplumun temel taşıını oluşturan nitelikli insan gücünü yetiştirmede en etkili araç eğitimidir. Eğitimin amacı, kişileri yaşadığı toplumun ve toplumun bağlı olduğu dünyanın uyumlu bir üyesi hâline getirerek onları çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatmaktır. Bireylerin, toplum ve dünyadaki değişime ayak uydurabilecek ve gelişmelere katkıda bulunabilecek bir biçimde yetiştirilmeleri gerekir (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005 /2, 207).

Eğitim ve öğretimden söz edildiği zaman hemen akla okul gelmektedir. Okul, eğitim sisteminin en kritik ögesi olarak kabul edilebilir. Okul, çocukların yaşamlarının önemli bir zaman diliminde inançlarını, normlarını, değerlerini ve korkularını paylaştıkları önemli bir sosyal çevre olarak faaliyet göstermektedir (Özdemir ve Akkaya, 2013, 216).

* Assistant Director of Keçiören Adult Education Center and ASO

Okulda etkili öğretimi sağlayan temel etkenler öğretmen ve öğrencidir. Sanılanın aksine sınıf büyüklüğü ve benzeri diğer fiziksel imkanlar öğretimin niteliğinin gerçekleştirilmesinde ikinci derecede kalmaktadır. Öğretme işinin temel sorumlusu öğretmendir (Sünbül, 1996, 597).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu 43. maddeye göre; öğretmenlik, devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler.

Öğretmenler, eğitim sisteminin en temel ögesidir. Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumdaki huzur ve sosyal barışın sağlanmasında, bireylerin sosyalleşmesi ve toplumsal hayata hazırlanmasında, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında, bireylerin ve toplumun bilinçlendirilmesinde, mevcut siyasi düzenin ve demokratik ideallerin korunmasında ve geliştirilmesinde ve ülkenin ekonomik kalkınmasında başrolü oynamaktadırlar (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005 /2, 208).

Öğretmenliğin 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile bir meslek olarak kabul edilmesiyle birlikte, mesleğin niteliklerini belirleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu kanun kapsamında öğretmenlerin alan bilgisi, alan öğretimi ve genel kültür bilgisi olmak üzere üç temel özelliğe sahip olmaları gerektiği kararlaştırılmıştır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 1982).

Eğitim

Eğitim, yaşama hakkı gibi kutsal, vazgeçilemez ve devredilemez doğal bir haktır. Birey doğal olarak sahip olduğu insan olma yetisini ancak eğitimle gerçekleştirebilir. Biyolojik bir varlık olarak doğan insan eğitim yoluyla sahip olduğu potansiyele işlerlik kazandırır, varlığını sürdürmeyi öğrenir ve giderek sosyal ve kültürel bir varlık hâline dönüşür. İnsanın biyolojik bir varlıktan kültürel bir varlığa dönüşümünü sağlayan en önemli güç eğitimidir. Eğitim görmeyen birey yaşayamaz, gelişemez ve “kültürel bir varlık olarak insan” kimliğini kazanamaz. Eğitim yoksa “insan” da yoktur. Eğitim hakkına sahip olmadan yaşama hakkına sahip olmak hiç bir anlam ifade etmez (Özcan, 2011, 18).

Toplum hayatının her alanında eğitimin önemi konusunda herkes aynı ortak kanaate sahiptir. Bu nedenle her geçen gün eğitime verilen değer ve önem artmaktadır. Ülkeler eğitime yaptıkları yatırımı her geçen gün fazlaştırmakta ve bunun karşılığında daha etkili, daha yapıcı ve günün gereği olan bilgi, beceri ve davranışları kazanmış olan nesiller istemektedirler. Eğitim yatırımı pahalı ve sonucu geç alınan bir yatırımdır. Toplumla yön verenler 20-30 yıllık bir eğitimin ürünüdürler (Kuşçu, 2006, 13).

Teknolojinin hızla geliştiği, bilgi üretiminin katlanarak arttığı, yeni mesleklerin ortaya çıktığı, mal ve hizmet değişiminin ve kültürel rekabetin küresel ölçekte yaşandığı

modern toplumda iyi bir örgün eğitim almadan, ne kültürel kimliğin ne de bir mesleğin tam olarak öğrenilmesi mümkündür (Özcan, 2011, 20).

Küresel ve teknolojik değişime uyum sağlayamayan sıradan bir okul sistemi, hızlı toplumsal değişimin etkisiyle çocuklarını eğitime gücü giderek zayıflayan aileler ve kitle iletişim araçlarının sağladığı içeriği rastgele oluşan bir yaygın eğitimle bilgi çağının insanı eğitilemez. Kültürel ve ekonomik rekabetin küresel düzeyde yaşandığı bilgi çağında, dünya ile konuşacak, dünya ile çalışacak ve gerektiğinde dünya ile yarışacak, aynı zamanda da kültürel varlığını koruyup geliştirecek vatandaşlar yetiştirilemez. Bütünleşmek istediğimiz küresel bilgi toplumunda, uluslararası standartlarda en iyi okulları kurmadan, yeni nesilleri, çok iyi yetişmiş, bilgili, becerikli ve erdemli öğretmenlerle eğitmeden, bireysel, toplumsal, ekonomik ve kültürel potansiyelimizi kullanmak, çağdaş medeniyeti aşmak ve ona öncülük etmek mümkün değildir (Özcan, 2011, 20-21).

Nitelikli Öğretmen İhtiyacı

Değişim ve gelişimin yoğun olarak yaşandığı günümüzde, değişen ve gelişen şartlara paralel olarak eğitim kurumlarının işlevlerinde ve öğretmenin rolünde farklılıklar meydana gelmiştir. Eğitim sürecinde öğretmenin, öğrenmeyi öğreten, öğrenmeyi kolaylaştıran, bireyin sahip olduğu potansiyeli ortaya çıkaran ve geliştiren, bilgiye nasıl ulaşılacağı konusunda rehberlik ve liderlik yapan biri olması beklenmektedir (Onural, 2006, 31).

İçinde bulunduğumuz yüzyılı önceki yüzyıllardan ayıran çok belirgin ve önemli özellikler vardır. Bu özelliklere uyum sağlayabilecek bireyleri yetiştirme görevini

üstlenen öğretmenler bu açıdan önem kazanmıştır. Bu sebeple öğretmenlerin iyi yetişmelerini gerektiren sebepler şöyle sıralanabilir: 21. yüzyılın bilgiye dayalı bir yüzyıl olması ve giderek artan hızlı ve sınırsız bir bilgi akışına sahne olması; örgütler, kurumlar ve sistemlerin adem-i merkeziyetçi bir nitelik kazanması; insan merkezli bir yüzyıl olması ve. büyük demografik değişikliklerin meydana gelmesi (Taşpınar, 2007, 173).

Bilgiye ulaşma ve onu kullanma görevini üstlenen öğretmenin, geniş bir kültüre sahip olması gerekir. Öğretmen gelişen ve değişen dünya koşullarına ayak uydurmalı ve kendisini yenilemelidir. Çağımızın öğretmeni, bugüne kadar el altında bulunmayan çok çeşitli yeni öğretim araçlarını seçip kullanma imkanı ve sorumluluğu ile karşı karşıyadır. Bütün bu değişiklikler karşısında, telekomünikasyon sürecini, durmadan artan bilgilerin öğrenciye etkili olarak iletilmesi yollarını ve yeni eğitimsel iletişim araçlarını kullanma yöntemlerini gereğince anlayıp öğrenmek zorunluluk hâline gelmiştir (Öztop, 2002, 29).

Birinci sınıf eğitim sistemi olmayan bir ülkede mükemmellik aranmaz. Nitelikli öğretmenlerin olmadığı bir eğitim sisteminde de mükemmellik olamaz. Programlar

değiştirilebilir, daha çok araç gereç alınabilir, fiziki çevre yenilenebilir. Yapılan bu değişiklikler nitelikli öğretmenler olmadıkça eğitimde istenen etkiyi yaratamaz (Yalın ve Özdemir, 1998, 11).

Çocuklarımızın ve gençlerimizin öğrenmesi gereken, değişen iş dünyasına girme, rekabet etme ve ilerlemelerini sağlayacak bilgi, beceri ve tutumlardır. Gerekli olan bu yeterlilikleri öğrenciler ancak örnek becerilere sahip öğretmenleri sayesinde kazanabilir (Yalın ve Özdemir, 1998, 12).

Bu bağlamda öğretmenin rolünü etkili bir şekilde yerine getirmesi için taşıması gereken niteliklerin belirlenmesi birçok açıdan yarar sağlayacaktır (Onural, 2006, 31).

Öğretmenlerde Aranılan Nitelikler

Öğretmenlik yeterlilikleri ile ilgili yapılan yerli çalışmalarda “yeterlik”, “standart” ve “nitelik” kavramlarının zaman zaman birbirinin yerine kullanılması bir kavramsal kargaşaya neden olmaktadır. Yabancı kaynaklarda bu kavramların anlamları ve kapsamaları birbirinden farklıdır (Türk Eğitim Derneği, 2009, 3). Bu çalışmada “özellik” ve “nitelik” kavramları birbirinin yerine kullanılmıştır.

Öğretmenliğin gerektirdiği görev ve sorumlulukları yerine getirmek için sahip olunması gereken bilgi, beceri, anlayış, tutumlar ile kişilik özellikleri öğretmen niteliği olarak ifade edilebilir (Onural, 2006, 30-31).

Öğretmen niteliklerinin öğrencilerin gelişiminde etkisini ve önemini gösteren bulgular, birçok ülkenin ve özellikle de bazı Avrupa Birliği ülkelerinin 1980’lerin başından itibaren öğretmen yeterliliklerine odaklanmasına yol açmıştır (Türk Eğitim Derneği, 2009, 1).

Öğretmenlik mesleğinin kendine özgü bazı özellikleri vardır. Her ne kadar bu özellikler öğretmenin görev yaptığı eğitim sisteminin amaçlarına, okulun misyonuna, okulun bulunduğu çevreye, velilerin beklentilerine, idareci ve öğretmenlerin vizyonuna göre değişirse de aşağıda bu özelliklerden bazıları sunulmaktadır (Çelikten, Şanal ve Yeni, 2005 /2, 208): Kişisel yeterlik, alan yeterliği ve eğitsel yeterlikler. Kişisel yeterlik; yüksek kişisel sorumluluk, yaratıcılık, sorunları çözme becerisi, eleştirel düşünme, ekip içinde çalışma, değişimleri başlatabilme, anlayış, merhamet ve hoşgörü ile birlikte yüksek sosyal ilişkiler ve ahlaki değerler şeklinde tanımlanabilir. Alan yeterliliği; belirli bir konu alanı içinde konusuyla ilişkili mesleki bilginin nitelik ve niceliğinin gerekli olması anlamına gelir. Eğitsel yeterlilik; öğretmenin eğitimsel çalışmasıyla, özellikle de öğretmeyle ilgilidir. İyi bir öğretmenin hem eğitsel yeterliğe hem de alan yeterliğine sahip olması gerektiği konusunda tüm paydaşlar hemfikirdir (Çalışkan, Işık ve Saygın, 2013, 576).

Öğretmen nitelikleri değerlendirildiğinde bir öğretmenin sahip olması gereken özellikler şu şekilde özetlenebilir: Öğretmenlerin öğretme öğrenme sürecinde öğretim programları ve konu alanını çok iyi bilmesi ve anlaması, öğretimi planlaması ve uy-

◆ Meryem Mızrak Karacı

gulama, öğretimin etkililiğini ve öğrenci gelişimini izleme ve değerlendirme, öğretim sürecini ve öğrenme davranışlarını yönetme, öğretimi öğrenci özelliklerine göre uyarılama, bilişim teknolojilerini etkili biçimde kullanabilme, öğretme öğrenme ortamında etkili bir iletişim sağlayabilme, bireysel ve mesleki gelişimi planlama ve gerçekleştirme, diğer öğretmenler, veliler ve okul çalışanları ile iş birliği içinde çalışabilme, etik kurallar çerçevesinde sorumlu ve eleştirel davranabilme (Türk Eğitim Derneği, 2009, 10)

Amerika Birleşik Devletleri'nde öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada öğrencilere nasıl bir öğretmen istedikleri sorulmuştur. Öğrenciler istedikleri öğretmen profilini şu şekilde tanımlamışlardır. İyi bir öğretmen; öğrencilerine dostça davranan, her şeyi açıklayan, öğrencilerden biri gibi olan, öğrencilerin fikirlerini soran, öğrencilerin kişisel sorunlarıyla ilgilenen, kişilik sahibi olan, zayıf öğrencileri bir tarafa itmeyen, öğrenciye inanan ve güvenen, öğrenciyi de kendisine inandıran ve güvenciren, derste etkili fakat baskıcı olmayan gerektiğinde derste bir aktör gibi davranan, öğrencileri ile iyi iletişim kuran, öğrencisiyle gururlanan kişidir (Taşpınar, 2007, 177-178).

Son zamanlarda öğretmenlerin öğrenci başarısına etkisi, öğrenci üzerinde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Gerek Türkiye'de gerek diğer ülkelerdeki araştırmalar öğretmenlerin üç alandaki yeterliklerini belirlemeye yönelik olarak yapılmaktadır: alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür bilgisi (Pehlivan, 1995, 21).

Bu alanda yapılan araştırmalardan da yararlanılarak ideal bir öğretimde bulunması gereken kişilik özellikleri, alan bilgisi (genel öğretim yöntemleri bilgisi), ölçme-değerlendirme bilgisi ve kişiler arası ilişkiler bilgisi nitelikleri çalışmamıza konu edilmiştir.

Öğretmenin Kişiliğine İlişkin Nitelikleri

Öğretmenler mesleklerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmek için bazı kişisel özelliklere sahip olmalıdırlar. Kişisel özellikler eğitimin etkililiği ve verimliliği üzerinde büyük role sahiptir. Öğretmenin kişisel özelliği öğrencilerde sevgi, saygı, yaklaşma uyandırabileceği gibi endişe, korku ve uzaklaşma etkisi de yaratabilir (Soydal, 2006, 7).

Öğretmenlerde aranılan temel nitelik sevgi ve hoşgörüdür. Diğer nitelikleri ne kadar mükemmel olursa olsun insanları sevmeyen ve onlara karşı hoşgörülü davranmayan bir kimsenin iyi bir öğretmen olma ihtimali bulunmamaktadır (Ergun, 1999, 77-78). Ergenlik çağındaki gençler kişiliklerini kanıtlamaya çalıştıkları için sınıfta birçok olumsuz davranışta bulunabilirler. Bu durumlarda öğretmenin öğrencilerin bazı hatalı davranışları karşısında hoşgörü göstermesi gerekir (Erden, 1998, 39-40).

Hoşgörü demokratik ortamın oluşturulması için de gereklidir. Sınıfta farklı yeteneklerde öğrenciler bulunmaktadır. Bu öğrencilerin tüm bilgileri bir kerede anlamaları beklenemez. Öğretmen sabırla aynı konuyu defalarca anlatabilmeli, öğrencilerin sorunlarını dinlemelidir (Erden, 1998, 39-40).

Öğretmenin sıcaklığı öğrencileriyle olan ilişkilerinde hemen fark edilir. Öğretmenin arkadaşıca davranması, olumlu bir tutum sergilemesi, öğrencilerine bireysel olarak değer vermesi ve onların başarılı olmaları için çaba sarf etmesi olumlu bir sınıf ilişkisini beslerken öğrencilerle olan ilişkilerinde adil olmaması, katı ve yargılayıcı olması sıcaklığı ortadan kaldırır. Yerinde ve ölçülü bir mizah etkili öğretmenlerin önemli özelliklerindedir. Bu öğretmenler eğitimi eğlenceli hâle getirirler. Mizah tansiyonu düşürür, disiplin problemlerini azaltır ve güven duygusunu arttırır (Tatar, 2004, 7).

Öğrenciler etkili öğretmenlerin güvenilir olduğuna inanırlar. Bilgisi, deneyimi, eğitim seviyesi ne olursa olsun öğretmen sadece öğrenciler güvenilir olduğuna inandıkları zaman güvenilir olabilir. Güvenilir olmanın üç yolu vardır: Sahip olunan diplomalar, öğrencilere iletilen mesajlar ve davranışlar (Tatar, 2004, 7).

Öğretmenin Genel Öğretim Yöntemleri Bilgisi Nitelikleri

İdeal öğretmende bulunması gereken en önemli niteliklerin başında konu alanında yeterli olması gelmektedir. Öğretmenin konu alanında yeterli olması, alanıyla ilgili gelişmeleri yakından izlemesi, araştırma yaparak kendini geliştirmesi ile mümkündür (Erden, 1998, 44).

Öğretmenin konu alanında yeterli olması ideal öğretmen olabilmesi için yeterli değildir. Edindiği bilgileri öğrencilere aktarma bilgi ve becerisine sahip değilse başarılı olamaz. Bu nedenle öğretmenin pedagojik yeterliliğe sahip olması önemlidir. Pedagojik açıdan yeterli öğretmen, öğrencilerin gelişim dönemlerini, bu dönemin özelliklerini bilir; bu özelliklere uygun olarak öğretim sürecini ve etkinliklerini planlar. Uygun öğretim ilke ve yöntemlerini kullanarak uygulamaya koyar; dersi, etkinlikleri ve sınıfı etkili şekilde yönetir ve süreci değerlendirerek gerekli dönütü sağlar. Öğretim sürecinde dersi çekici hâle getirerek öğrencilerin aktif katılımını sağlamada başarılı olur (Öztop, 2002, 33).

Öğretmen sınıfı öğretim için hazırlayarak derse başladığında öğrenciler daha çok öğrenirler. Bunu yapabilmesi için öğretmenin; öğrencilerin dikkatini derse çekmesi, öğrencilere yeni öğrendiklerini eski öğrendikleriyle ilişkilendirmede yardım etmesi ve yeni konulara geçmeden öğrencinin mevcut bilgilerini belirlemesi gerekmektedir (Tatar, 2004, 7).

Öğretmenlerin öğrencilerinin düşüncelerine saygı göstermesi ve fikirlerini rahatça söylemelerine imkan vermesi gerekmektedir. Demokratik öğretmenin en belirgin özelliği; her türlü düşünceye açık olması, kendi fikir ve düşüncelerini öğrencilere zorla empoze etmeye çalışmamasıdır. Eğitimde demokratikleşmenin ön şartı eğitimcilerin demokratik tutum ve davranış sergilemeleridir. Aksi takdirde demokrasinin faziletlerini öğretilmesi bir anlam ifade etmeyecektir (Ergun, 1999, 80).

Öğrenen kişiyi ödüllendirme, onun duygularını, düşüncelerini ve kişiliğini ödüllendirir. Öğrencinin, öğretmen tarafından ödüllendirilmeye, kabullenilmeye ve

◆ Meryem Mızrak Karacı

inanılmaya gereksinimi vardır. Özellikle grup içerisinde övgü ve takdir etme öğretmenin etki gücünü üst noktaya çıkarır. Ergenlik dönemindeki öğrencilerde ise özellikle karşı cinsin olduğu bir ortamda beğenme ve takdir etmenin etkisi çok büyüktür. Bu gereksinim yalnız derslerle ilgili değil; öğrencinin farklı konularda gösterdiği tüm olumlu tutum ve davranışları için de geçerlidir. Öğretmen her öğrencide övülebilecek noktaların olduğunu bilmelidir (Dilekmen, 2008, 217).

Öğrenme-öğretme ortamını düzenlemek öğretmenlerin sorumluluğundadır. Ancak aynı sınıf içindeki öğrencilerin gelişim hızları, yetenekleri, özgeçmişleri, ilgileri, ihtiyaçları ve derslere karşı geliştirdikleri tutumları birbirinden çok farklı olabilmektedir. Bu nedenle müfredat öğretmenlere aktif öğrenmeye imkan tanıyan farklı öğretim yöntemlerini kullanmalarını ve sınıf içi etkinlikler düzenlerken öğrencilerin bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmalarını tavsiye etmektedir (Arslan ve Özpinar, 2008, 51).

Öğretmenin Ölçme-Değerlendirme Bilgisi Nitelikleri

Öğrenciler eksik ve yanlış bilgilere sahip iseler bu durum sonraki öğrenmelerini de direkt olarak etkileyeceğinden öğrencilerin önceki bilgileri yeni bilgilerini yapılandırma da önemli bir role sahiptir. Bu tür problemlerle karşılaşmamak için öğrencilerin öğrenmeleri uygun ölçme-değerlendirme teknikleriyle ölçülmelidir. Bu da klasik ölçme-değerlendirme yöntemlerinin yanında alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinin kullanımıyla mümkündür. Alternatif değerlendirme yöntemleri arasında portfolyo, araştırma ve proje çalışmaları, deney, gözlem, performans değerlendirme, akran değerlendirme, grup değerlendirme, öz değerlendirme vb. sayılabilir (Arslan ve Özpinar, 2008, 56).

Öğrencilerin en fazla tepki gösterdiği olumsuz davranış, öğretmenlerin öğrencileri arasında ayırım yapmasıdır. Öğretmen, sınıftaki birkaç öğrencinin üstün başarı sağlamasına daha fazla zaman ayırıp diğer öğrencileri ihmal ediyorsa, hem adil hem de tarafsız davranmamış olur. Bütün öğrencilerin “Benim hakkımda kötü düşünmüyor.” dediği öğretmen adil ve tarafsız öğretmendir (Ergun, 1999, 81).

Öğretmenin Kişiler Arası İlişkiler Bilgisi Nitelikleri

İdeal öğretmenin sahip olması gereken niteliklerinden biri de iyi bir iletişim becerisine sahip olmasıdır. Öğretmenin iletişim becerisine sahip olma derecesi öğrenci arasındaki ilişkilerin niteliğinde ve öğretim etkinliğinde önemli bir yere sahiptir. Sınıfta güven ortamının oluşmasında öğretmenin sahip olduğu iletişim becerileri belirleyici olmaktadır (Öztop, 2002, 33).

Sınıfta öğretmenle öğrenci arasındaki iletişim, öğrenmenin ve eğitimin temelini teşkil eder. Söz ve eyleme dayalı bu iletişim iyi ise, sınıfta olumlu bir öğrenme atmosferi oluşur; iletişim kötü ise, sınıfın öğrenme atmosferi giderek bozulur ve eğitim amacına ulaşmaz (Kılıç, Kaya, Yıldırım ve Genç, 2004, 3).

Öğretmen öğrencilerle, velilerle, idarecilerle ve diğer eğitimcilerle olan ilişkilerine özen göstermeli ve insan ilişkilerinde uzman olmalıdır (Arslan ve Özpınar, 2008, 47).

Unutmamak gerekir ki okul ile aile birbirlerini sürekli ve paralel olarak etkileyen iki faktördür. İşte bu nedenledir ki yeni programlar öğretmenlerden okullarının sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik çevresini analiz etmelerini, ailelerle ilişki kurup öğrenci velilerini tanımalarını, öğrencileri hakkında paylaşımlarda bulunmalarını ve iş birliği yapmalarını istemektedir. Öğretmenlerin öğrencilerini daha iyi tanıyabilmeleri ve anlayabilmeleri için onların aileleri ile iletişim kurmaları ve kendilerinden ne beklendiğini bilmelerini sağlamaları gerekmektedir (Arslan ve Özpınar, 2008, 58).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı ortaöğretim kurumlarında öğrenci gözüyle ideal öğretmenin özelliklerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın Önemi

Eğitimde kalitenin yükselmesinin temel şartı öğretmenlerin istenilen nitelikleri taşımasıdır. Öğretmenlik mesleğinin gerekli kıldığı bilgi, beceri ve davranışlar ile donanmış bir öğretmen idealdir. Bir öğretmenin nasıl bir kişilik yapısına sahip olduğu, mesleki yeterliliği ne düzeyde taşıdığı, okul içi ve dışı, öğretmen, öğrenci ve velilerle olan insani ilişkilerinin düzeyi onun öğretme eylemini daha etkili gerçekleştirebileceğinin bir göstergesidir. Öğrencilerin ideal öğretmenin niteliklerini nasıl algıladıklarının tespiti eğitim- öğretim sürecinde önem arz etmektedir.

Bu çalışma bir öğrencinin öğretmeninden ne beklediği, nasıl bir öğretmen istediği sorularına cevap mahiyetinde olduğundan; araştırmanın öğretmenler, eğitim yöneticileri ve denetçilerine yardımcı olacağı, böylece öğrencilerin beklentilerine cevap veren öğretmenler sayesinde eğitim kalitesinin de yükselmesinde yararlı olacağı düşünülmektedir.

Problem

Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler ideal bir öğretmende bulunması gereken;

- a. Kişilik özelliklerini nasıl algılamaktadır?
- b. Genel öğretim yöntemleri bilgisi niteliklerini nasıl algılamaktadır?
- c. Ölçme-değerlendirme bilgisi niteliklerini nasıl algılamaktadır?
- d. Kişiler arası ilişkiler bilgisi niteliklerini nasıl algılamaktadır?

Araştırmanın Modeli

Ortaöğretimde okuyan öğrencilerin ideal öğretmende bulunması gereken nitelikleri nasıl algıladıklarına yönelik bu çalışma betimsel araştırma modelinde bir araştır-

◆ Meryem Mızrak Karcı

madır. Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okuyan öğrencilerin ideal öğretmen hakkındaki görüşleri bir anket yardımıyla öğrenilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Varsayımları

Bu çalışmaya katılan tüm öğrencilerin kendilerine yöneltilen sorulara dürüst bir biçimde cevap verdikleri ve görüşlerini gerçeği yansıtacak biçimde ortaya koydukları varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmanın sınırlılıkları şöyle açıklanabilir:

1. Ankara ili Yenimahalle ilçesi Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde 2013-2014 eğitim öğretim yılında öğrenim gören Endüstri Meslek Lisesi (EML)9, Endüstri Meslek Lisesi (EML)10, Endüstri Meslek Lisesi (EML) 11, Anadolu Teknik Lisesi (ATL)11 ve Anadolu Meslek Lisesi (AML) 12 sınıfları ile sınırlıdır.

2. Ankette verilen öğretmen nitelikleri ile sınırlıdır.

3. Ankette yer alan 20 soru ile sınırlıdır.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu araştırmanın evrenini Ankara ili Yenimahalle ilçesi Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde okuyan 1500 öğrenci oluşturmaktadır. EML9, EML10, EML11, ATL11 ve AML 12 sınıflarında okuyan tesadüfi seçilen 100 öğrenciden oluşan örneklem grubuna anket uygulanmıştır. Anket soruları iki bölümden oluşmaktadır. I. bölümde demografik sorular, II. bölümde öğretmenin kişilik, mesleki ve kişiler arası ilişkiler özellikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Örneklem grubunu 100 öğrenci oluşturmaktadır.

Ölçme Araçları

“İdeal öğretmen özellikleri” anketi 3’ü demografik olmak üzere toplam 23 sorudan oluşturulmuştur. 5’li Likert Ölçeği yardımı ile 100 cevaplayıcıdan elde edilen veriler yapılan analizlerde kullanılmıştır. “İdeal Öğretmen Özellikleri” anketi EK ’te verilmiştir.

Araştırmaya katılanların anketlerde yer alan maddelere ilişkin görüşler beşli likert ölçeği kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçekte, “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” seçenekleri bulunmaktadır.

Ölçüm Güvenirliği

Ankette yer alan 20 soru 4 alt bileşene ayrılmaktadır. Bu dört alt bileşenin güvenilirlikleri ayrı ayrı hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucu öğretmenin kişilik özellikleri ile ilgili olan 2, 6,10, 14 ve 17 numaralı soruların güvenilirlik katsayısı 0.857’dir.

Öğretmenin ölçme değerlendirme bilgisi ile ilgili olan 5, 13,15, 18 ve 20 numaralı soruların güvenilirlik katsayısı 0.809'dur.

Öğretmenin genel öğretim yöntemleri bilgisi ile ilgili olan 1, 4, 7, 9 ve 11 numaralı soruların güvenilirlik katsayısı 0.802'dir.

Öğretmenin kişiler arası ilişkiler bilgisi ile ilgili olan 1, 4, 7, 9 ve 11 numaralı soruların güvenilirlik katsayısı 0.842'dir.

Analiz sonuçlarından da anlaşılacağı üzere anket sorularının güvenilirliği oldukça yüksektir.

Ölçüm Yorumlarının ve Kullanımlarının Geçerliliği

Ankette yer alan soruların geçerlik katsayıları üç alt bileşenin geçerlikleri ayrı ayrı hesaplanmıştır. Analiz sonucunda geçerlikleri sırasıyla 0,617, 0,816 ve 0,769 bulunmuştur. Bu da anketin sorularının yüksek oranda geçerli olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler anket tekniği ile toplanmıştır.

Anketin öğrencilere ulaştırılması ve geri toplanması bizzat araştırmacı tarafından yapılmıştır. Öğrencilerin yanlış ve eksik anlamalarını önlemek amacıyla gerekli açıklamalar yapılmış, çalışmanın önemine dikkat çekilmiştir. Anket bir ders saati içerisinde onbeş dakikalık süre içerisinde rastgele seçilen sınıflara sırayla uygulanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma ile ilgili uygulamalar tamamlandıktan sonra, veri toplama araçları kontrol edilmiş, tam doldurulmamış, hatalı veya rastgele doldurulmuş olanlar değerlendirme dışı bırakılmıştır. Verilerin çözümlemesinde SPSS (20.0 versiyonu) bilgisayar programı kullanılmıştır. Araştırma verileri, sınıf, okul türü ve yaş değişkenlerine göre de kodlanarak SPSS programına kaydedilmiştir. Toplanan veriler çoklu grup karşılaştırmasında tek yönlü varyans analiziyle çözümlenmiştir.

Araştırmanın bağımlı değişkenleri kişilik özellikleri, genel öğretim yöntemleri bilgisi nitelikleri, ölçme-değerlendirme bilgisi nitelikleri, kişiler arası ilişkiler bilgisi nitelikleri bağımsız değişkenleri ise sınıf, okul türü ve yaştır. Bulguların yorumlanmasında .05 anlamlılık düzeyi esas alınmıştır.

Araştırmadan Elde Edilen Bulgular ve Yorumlar

Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde örneklem grubunun okul türü, sınıfı ve yaşına ilişkin bulgular özetlenmiştir.

Tablo 1. Örneklem Grubunun Okul Türü, Sınıf ve Yaş Durumuna İlişkin Dağılımı

Okul Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
EML	61	%59,8
AML	20	%19,6
ATL	19	%18,6
Toplam	100	%100,0
Sınıf	Frekans (f)	Yüzde (%)
9	16	%16,0
10	19	%19,0
11	45	%45,0
12	20	%20,0
Toplam	100	%100,0
Yaş	Frekans (f)	Yüzde (%)
14	2	%2
15	19	%19
16	41	%41
17	26	%26
17 ve üzeri	12	%12
Toplam	100	%100

Araştırmaya katılan cevaplayıcıların okul türü baz alınarak incelendiğinde % 61'inin EML, % 20'sinin AML ve % 19'unun ise ATL öğrencisi olduğu; sınıfları baz alınarak incelendiğinde % 16 'sının 9. sınıf, % 19'unun 10. sınıf, % 45'inin 11. sınıf, % 20'sinin 12. sınıf öğrencisi olduğu ve yaş değişkeni baz alınarak incelendiğinde % 2'sinin 14 yaş, % 19'unun 15 yaş, % 41'inin 16 yaş, % 26'sının 17 yaş, % 12'sinin ise 17 yaşından büyük olduğu tespit edilmiştir.

Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler ideal bir öğretmende bulunması gereken kişilik özelliklerini nasıl algılamaktadır?

Bunun için Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin ideal bir öğretmende bulunması gereken kişilik özellikleri konusundaki düşünceleri ile okul türü arasında anlamlı bir fark olup olmadığı iki grup arasında anova testi kullanılarak araştırılmıştır.

Tablo-2: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türü Bakımından İdeal Öğretmenin Kişilik Özellikleri Algısının Farklılaşması

Öğretmenin kişisel özellikleri	Okul Türü	N	Ortalama	F	p
Sağlıklı olmalı	EML	61	4,3770	2,407	,095
	AML	20	3,9000		
	ATL	19	4,5789		
	Toplam	100	4,3200		
Hoşgörülü olmalı	EML	61	4,6066	4,185	,018
	AML	20	3,9000		
	ATL	19	4,5789		
	Toplam	100	4,4600		
Güvenilir olmalı	EML	61	4,5082	1,786	,173
	AML	20	3,9000		
	ATL	19	4,6316		
	Toplam	100	4,4100		
Neşeli olmalı	EML	61	4,3934	3,815	,025
	AML	20	3,8500		
	ATL	19	4,2632		
	Toplam	100	4,2600		
Kendine güveni olmalı	EML	61	4,4754	1,991	,142
	AML	20	4,0000		
	ATL	19	4,4737		
	Toplam	100	4,3800		

Kişisel özellikler konusunda sorulan sorularda öğrenciler öğretmenin neşeli olmasında ve hoşgörülü olmasında okullar arasında farklılık bulunmaktadır. EML ve ATL öğrencileri arasında neşeli olmada okul türüne göre fark anlamlı bulunmuştur. AML öğrencileri öğretmenin neşeli olmasına değer vermemektedir.

Öğretmenin hoşgörülü olmasında EML ve ATL daha olumlu düşünmektedir. AML öğretmenin hoşgörülü olmasına değer vermemektedir.

Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler ideal bir öğretmende bulunması gereken genel öğretim yöntemleri bilgisi niteliklerini nasıl algılamaktadır?

Tablo-3: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türü Bakımından İdeal Öğretmenin Genel Öğretim Yöntemleri Bilgisi Nitelikleri Algısının Farklılaşması

Öğretmenin öğretim etkinlikleri ile ilgili özellikleri	Okul Türü	N	Ortalama	F	p
Öğrencilerin olumlu davranışlarını ödüllendirebilmeli	EML	61	4,4098	2,152	,122
	AML	20	3,9000		
	ATL	19	3,9474		
	Toplam	100	4,2200		
Öğrencilere etkili çalışma yollarını kazandırabilmeli	EML	61	4,3607	,093	,911
	AML	20	4,2500		
	ATL	19	4,3684		
	Toplam	100	4,3400		
Eğitim etkinliklerinde demokratik bir hava oluşturabilmeli	EML	61	3,9672	,533	,588
	AML	20	4,1500		
	ATL	19	4,3158		
	Toplam	100	4,0700		
Öğrencileri öğrenmeye karşı güdüleyebilmeli	EML	61	4,0984	2,542	,084
	AML	20	3,3500		
	ATL	19	4,1053		
	Toplam	100	3,9500		
Öğrencilere ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımını sağlamalı	EML	61	4,5410	4,059	,020
	AML	20	3,8500		
	ATL	19	4,1579		
	Toplam	100	4,3300		

Genel öğretim yöntemleri ile ilgili sorulan sorularda öğrencilere ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımını sağlama konusunda okul türleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. AML öğrencileri öğretmenin öğrenciye ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımı konusuna önem vermemektedir. EML ve ATL öğrencileri ise öğretmenin öğrenciye ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımı konusunu önemli bulmaktadır.

Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler ideal bir öğretmende bulunması gereken ölçme-değerlendirme bilgisi niteliklerini nasıl algılamaktadır?

Tablo-4: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türü Bakımından İdeal Öğretmenin Ölçme-Değerlendirme Bilgisi Nitelikleri Algısının Farklılaşması

Öğretmenlerin ölçme- değerlendirme bilgisi ile ilgili özellikler	Okul Türü	N	Ortalama	F	p
Sınav sorularını tüm öğrencilerin anlayabileceği şekilde hazırlayabilmeli	EML	61	4,5574	1,008	,369
	AML	20	4,2500		
	ATL	19	4,6842		
	Toplam	100	4,5200		
Ölçme ve değerlendirmeyi yansız olarak yapabilmeli	EML	61	3,9672	2,391	,097
	AML	20	4,2000		
	ATL	19	4,6316		
	Toplam	100	4,1400		
Öğrencilerin başarısını değerlendirmede ödev, proje ve ders içi etkinliklere de yer verebilmeli	EML	61	4,2623	18,598	,000
	AML	20	2,3000		
	ATL	19	3,8947		
	Toplam	100	3,8000		
Öğrencilerin eksik yanlarını onlara karşı tehdit unsuru olarak kullanmaktan kaçınmalı	EML	61	4,3934	3,479	,035
	AML	20	3,8000		
	ATL	19	4,7368		
	Toplam	100	4,3400		
Öğrenciyi değerlendirirken sadece aksayan yönleri ile değil iyi yönleri ile de değerlendirmeli	EML	61	4,3115	2,193	,117
	AML	20	3,9000		
	ATL	19	4,6842		
	Toplam	100	4,3000		

Ölçme değerlendirme ile ilgili sorulan sorularda öğrencilerin başarısını değerlendirmede ödev, proje ve ders içi etkinliklere de yer verebilmeli; öğrencilerin eksik yanlarını onlara karşı tehdit unsuru olarak kullanmaktan kaçınmalı konularında okul türleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Öğrencilerin başarısını değerlendirmede ödev, proje ve ders içi etkinliklere de yer verebilmeli konusunda AML öğrencileri daha olumsuz düşünmektedir. ATL öğrencileri AML öğrencilerine göre daha olumlu düşünmektedir. EML öğrencileri ise hem AML öğrencilerinden hem de ATL öğrencilerinden daha olumlu düşünmektedir.

Öğrencilerin eksik yanlarını onlara karşı tehdit unsuru olarak kullanmaktan kaçınmalı konusunda ise AML öğrencileri olumsuz görüşe sahiptir. EML ve ATL öğrencilerinin görüşleri birbirine yakın ve AML öğrencilerinin görüşlerinden daha olumludur.

◆ Meryem Mızrak Karcı

Ortaöğretim kurumlarında okuyan öğrenciler ideal bir öğretmende bulunması gereken kişiler arası ilişkiler bilgisi niteliklerini nasıl algılamaktadır?

Tablo-5: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türü Bakımından İdeal Öğretmenin Kişiler Arası İlişkiler Bilgisi Nitelikleri Algısının Farklılaşması

Öğretmenin kişiler arası ilişkiler bilgisi ile ilgili özellikler	Okul Türü	N	Ortalama	F	p
Öğrencilerin iş birliği içinde çalışabilmesi için ortam sağlayabilmeli	EML	61	4,4098	1,052	,353
	AML	20	4,0500		
	ATL	19	4,4737		
	Toplam	100	4,3500		
Öğrenciler öğretmene kolayca ulaşabilmeli	EML	61	4,3607	3,475	,035
	AML	20	3,5500		
	ATL	19	4,1053		
	Toplam	100	4,1500		
Öğrencilerin dileklerini okul yönetimine bildirmede yardımcı olabilmeli	EML	61	4,3607	2,752	,069
	AML	20	3,7500		
	ATL	19	4,2105		
	Toplam	100	4,2100		
Öğrencilerin sınıf sorunlarını çözmeye gerekli yardımı sağlayabilmeli	EML	61	4,3607	2,369	,099
	AML	20	3,7000		
	ATL	19	4,0526		
	Toplam	100	4,1700		
Öğrencilerle ilişkilerinde karşılıklı güven oluşturabilmeli	EML	61	4,4262	1,990	,142
	AML	20	3,9000		
	ATL	19	4,4737		
	Toplam	100	4,3300		

Kişiler arası ilişkiler konusunda sorulan sorularda öğrenciler öğretmene kolayca ulaşabilmeli konusunda okul türleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. AML öğrencileri öğretmene kolayca ulaşılabilirlik konusunda olumsuz düşünülmektedir. EML ve ATL öğrencilerinin birbirine yakın düşündüğü ve AML öğrencilerine göre daha olumlu bir düşünceye sahip oldukları görülmektedir.

Aralarında Anlamlı Fark Bulunan Anket Sorularının Okul Türüne Göre Değerlendirilmesi

Tablo-6: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Okul Türü Bakımından İdeal Öğretmenin Nitelikleri Algısının Karşılaştırılması

Kişilik/Genel öğretim yöntemleri/ Ölçme-değerlendirme/ Kişiler arası iletişim özellikleri	Okul Türü	N	Ortalama	F	p
Hoşgörülü olmalı	EML	61	4,6066	4,185	,018
	AML	20	3,9000		
	ATL	19	4,5789		
	Toplam	100	4,4600		
Öğrencilere ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımını sağlamalı	EML	61	4,5410	4,059	,020
	AML	20	3,8500		
	ATL	19	4,1579		
	Toplam	100	4,3300		
Öğrencilerin başarısını değerlendirmede ödev, proje ve ders içi etkinliklere de yer verebilmeli	EML	61	4,2623	18,589	,000
	AML	20	2,3000		
	ATL	19	3,8947		
	Toplam	100	3,8000		
Öğrenciler öğretmene kolayca ulaşabilmeli	EML	61	4,3607	3,475	,035
	AML	20	3,5500		
	ATL	19	4,1053		
	Toplam	100	4,1500		

İdeal öğretilerde bulunması gereken, aralarında anlamlı fark bulunan kişilik / genel öğretim yöntemleri / ölçme-değerlendirme / kişiler arası iletişim özelliklerine ait "hoşgörülü olmalı", "öğrencilere ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımını sağlamalı", "öğrencilerin başarısını değerlendirmede ödev, proje ve ders içi etkinliklere de yer verebilmeli", "öğrenciler öğretmene kolayca ulaşabilmeli" konularında AML öğrencileri EML ve ATL öğrencilerine göre daha olumsuz düşünmektedir. ATL öğrencileri AML öğrencilerine göre biraz daha olumlu düşünmektedir. EML öğrencileri ise en olumlu düşünceye sahiptir.

Sonuç ve Tartışma

Sonuç

Kişisel özellikler konusunda sorulan sorularda öğrenciler öğretmenin neşeli olmasında ve hoşgörülü olmasında okullar arasında farklılık bulunmaktadır EML öğrencileri öğretmenin neşeli ve hoşgörülü olmasına değer verirken AML öğrencileri değer vermemektedir.

Genel öğretim yöntemleri ile ilgili sorulan sorularda öğrencilere ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımını sağlama konusunda okul türleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. AML öğrencileri öğretmenin öğrenciye ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımı konusuna önem vermezken EML ve ATL öğrencileri ise öğretmenin öğrenciye ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımı konusunu önemli bulmaktadır.

Ölçme değerlendirme ile ilgili sorulan sorularda “öğrencilerin başarısını değerlendirmede ödev, proje ve ders içi etkinliklere de yer verebilmeli” konusunda okul türleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. AML öğrencileri ATL ve EML öğrencilerinden daha olumsuz düşünmektedir. “Öğrencilerin eksik yanlarını onlara karşı tehdit unsuru olarak kullanmaktan kaçınmalı” konusunda ise EML öğrencileri en olumlu görüşe sahiptir.

Kişiler arası ilişkiler konusunda sorulan sorularda “öğrenciler öğretmene kolayca ulaşabilmeli” konusunda okul türleri arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. EML öğrencileri öğretmene kolayca ulaşılabilmesi konusunda daha olumlu düşünmektedir.

İdeal öğretilimde aranan tüm özellikler göz önünde bulundurulduğunda EML öğrencilerinin daha yüksek bir beklenti içerisinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Tartışma

Bu araştırmaya benzer çalışmalar da yapılmıştır.

Yoncalık (2002) sporcu öğrencilerle yapmış olduğu tarama modelindeki araştırma sonucunda sporcu öğrencilerin ideal öğretilimde bulunması gereken kişilik ve kişiler arası ilişkiler ile ilgili niteliklere, mesleki niteliklere göre daha yüksek beklenti içinde olduklarını belirlemiştir.

Ayrıca kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek bir beklenti içerisinde olduklarını ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre kendi öğretmenleri hakkında daha olumlu düşündüklerini tespit etmiştir.

Aydoğdu (2003), ergenlerin mevcut ve ideal öğretmen algılarını cinsiyet ve okul türü değişkenleri açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda, ergenlerin mevcut ve ideal öğretmen algılarında okul türünün etkisi anlamlı bulunmuştur. Öte yandan cinsiyet açısından anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ayrıca ergenlerin mevcut öğretmen algıları onların ideal öğretmeni algılamalarıyla örtüşmemektedir.

Acat ve Özabacı (2005)'nin öğretmen adaylarının kendi-ideal özellikleri arasındaki fark ile kendi-ideal özelliklerinin cinsiyetlerine göre farklılaşım farklılaşmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışma sonucunda ideal öğretmende mutlaka bulunması gereken özellikler şunlardır: bilgilendirici, mesleğini seven, dile hakim, güvenilir, bilgili, iletişim kurabilen, demokratik, dürüst, tarafsız.

Özcan (2011) çalışmasında "İdeal Türk öğretmenini, uluslararası standartlara göre alanının en iyisi olan, öğrencilerinin yeteneklerini son sınırına kadar geliştirmelerini sağlayacak ve onları Türkiye'yi çağdaş uygarlık seviyesinin üstüne çıkaracak niteliklerle donatacak öğretmen" olarak belirlemiştir. Tanımlanan ideal öğretmeni yetiştirmek için bir öğretmen yetiştirme programı da tasarlamıştır.

İhtiyaroğlu (2011) ise çalışmasında kaliteli eğitime öğretmen ve öğrenci bakış açılarını ve bu bakış açıları arasındaki benzerlik ve farklılığı ortaya koymuştur. Öğretmen ve öğrencilerin kaliteli öğretmen ve kaliteli öğretim metodu bakımından görüşleri paralellik gösterirken, kaliteli öğrenci üzerinde farklı bakış açılarına sahip olduklarını tespit etmiştir.

Öneriler

Bu çalışmada ortaöğrenime devam eden öğrencilerin ideal bir öğretmende bulunması gereken özellikleri tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma bir endüstri meslek lisesinde 100 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Genellenebilir sonuçlara ulaşmak için, farklı eğitim kurumlarında okuyan sayıca daha fazla öğrencinin katılımına ihtiyaç vardır.

Bu araştırma sadece erkek öğrencilerin görüşleri doğrultusunda yapılmıştır. İdeal öğretmen özellikleri ile ilgili kız öğrencilerin de görüşlerinin alındığı araştırmalar da yapılabilir.

Bu çalışmada sosyoekonomik düzey bir değişken olarak ele alınmamıştır. Farklı sosyoekonomik düzeylerden gelen öğrencilerin ideal öğretmen özellikleri ile ilgili görüşlerinin alınması sonraki çalışmalar için önemli olabilir.

Araştırmanın evrenini Ankara ili Yenimahalle ilçesinde bulunan Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi oluşturmaktadır. Aynı araştırmanın değişik örnekler üzerinde yapılması, daha ayrıntılı bilgilerin ortaya çıkmasını sağlayacaktır. Bu çalışmada öğretmenlerin mevcut ve ideal öğrencileri nasıl algıladığı incelenmemiştir. Konunun bu boyutunun da içine alındığı bütünsel bir çalışmanın yapılmasına gereksinim vardır.

Bu çalışma bir öğrencinin öğretmeninden ne beklediği, nasıl bir öğretmen istediği sorularına cevap mahiyetinde olduğundan öğretmenler tarafından da dikkate alınmalıdır. Böylece öğrencilerin beklentilerine cevap veren öğretmenler sayesinde eğitim kalitesi de yükselecektir.

Bu çalışma eğitim yöneticileri ve denetçileri tarafından da dikkate alınırsa öğretmenlerin mesleğe girişlerinde sınav dışında da bazı ölçütlerin geliştirilmesinde yararlı olacaktır.

Kaynakça

- ARSLAN, Selahattin ve Özpınar, İlknur (2008). Öğretmen Nitelikleri: İlköğretim Programlarının Beklentileri Ve Eğitim Fakültelerinin Kazandırdıkları. Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), S. 2(1), ss. 38-63.
- ÇELİKTEKİN, Mustafa, ŞANAL, Mustafa, ve YENİ, Yeliz (2005/2). Öğretmenlik Mesleği ve Özel-likleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 19, ss. 207-237.
- DİLEKMEK, Mücahit (2008). Etkili Eğitim İçin Etkili Öğretmenlik. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S. 12(2), ss. 213-221.
- ERDEN, Münire (1998). Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alkım Yayıncılık, İstanbul.
- ERGÜN, Mustafa (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ocak Yayınları, Ankara.
- <http://ilkogretim-online.org.tr>, İlköğretim Online, Muhittin, ÇALIŞKAN; Ayşe Negiş IŞIK, ve Yeliz, SAYGIN, 20 Kasım 2013.
- KILIÇ, Mustafa, KAYA, Ahmet, YILDIRIM, Nail ve GENÇ, Gülten (6-9 Temmuz 2004). Eğitimci Gözüyle Öğretmen ve Öğrenci , XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
- KUŞÇU, Elif, (2006). Ortaöğretimde Okuyan Sporcu Öğrencilerin İdeal Beden Eğitimi Öğretmeni Profilini Algılayabilme Düzeyleri (Konya İli Örneği), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- ONURAL, Hatun (Ocak 2006). Öğretmen Adaylarının İdeal Öğretmen Niteliklerine İlişkin Görüşleri. Çağdaş Eğitim, S. 327, ss. 29-35.
- ÖZCAN, Mustafa (2011). Bilgi Çağında Öğretmen Eğitimi, Nitelikleri ve Gücü Bir Reform Önerisi, Türk Eğitim Derneği (Ted) İktisadi İşletmesi, Ankara.
- ÖZDEMİR, Servet ve Akkaya, Emek (2013). Genel Lise Öğrenci ve Öğretmenlerinin Okul Ve İdeal Okul Algılarının Metafor Yoluyla Analizi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice], S 19(2), ss. 295-322.
- ÖZTOP, Şener (2002). Yeni Bir Yılda Öğretmenin İşlevi Ne Olmalıdır?, Çağdaş Eğitim, S. 284, ss. 28-30.
- PEHLIVAN, Hülya (1995). Öğretmen Davranışlarının Etkililiği. Eğitim ve Bilim, S. 98, ss. 22-23.
- SOYDAL, Gülkan (2006). Ortaöğretimde Olumlu Öğretmen Davranışlarının Öğrenci Başarısına Etkisine İlişkin Öğrenci Görüşleri Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- SÜNBÜL, Ali Murat (1996). Öğretmen Niteliği ve Öğretimdeki Roller. Ligi Tim Yönelimi, S. 2(1), ss. 597-607.
- TAŞPINAR, Mehmet (2007). Eğitim Bilimine Giriş (Öğretmenlik Mesleği), Nobel Yayınları, Ankara.
- TATAR, Mustafa (2004). Etkili Öğretmen, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 1(11), ss. 7.
- Türk Eğitim Derneği (2009). Öğretmen Yeterlilikleri.
- YALIN, İbrahim ve ÖZDEMİR, Servet (1998). Her Yönüyle Öğretmenlik Mesleği, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

EK

ANKET SORULARI

Açıklama: Sevgili öğrenciler, bu araştırma “İdeal öğretmen özelliklerini” araştırmayı amaçlamaktadır. Ankette yer alan ifadeleri okuduktan sonra size göre öğretmenlerinizi tamamen tanımladığınızı düşündüğünüz maddelere “Tamamen Katılıyorum”, kesinlikle tanımlamadığınızı düşündüğünüz maddelere ise “Kesinlikle Katılmıyorum” şıklarını işaretleyiniz. Bunların dışında başka bir düşünceye sahipseniz diğer seçeneklerden size uyan bir tanesini işaretleyebilirsiniz.

Araştırmada işaretlediğiniz maddelerden yararlanabilmek için, listedeki tüm maddelerin ,hiç boş bırakılmadan işaretlenmesi gerekmektedir. İşaretlemeyi yaparken dürüst ve açık olmanız geçerli bir değerlendirme yapılmasına olanak verecektir. Edilen bilgiler sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Meryem MIZRAK

Gazi Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

D1.Okul türü? [ ] EML [ ] AML [ ] ATL

D2.Sınıfınız? [ ] 9 [ ] 10 [ ] 11 [ ] 12

D3. Yaşınız? [ ] 14 [ ] 15 [ ] 16 [ ] 17 [ ] 17'den fazla

◆ Meryem Mızrak Karcı

	1	2	3	4	5
Lütfen aşağıdaki ifadelere ilişkin katılım derecelerini belirtiniz. 1=Kesinlikle Katılmıyorum 2= Katılmıyorum 3 =Kararsızım 4= Katılıyorum 5 =Kesinlikle Katılıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Öğrencilerin olumlu davranışlarını ödüllendirebilmeli.					
2. Sağlıklı olmalı.					
3. Öğrencilerin iş birliği içinde çalışabilmesi için ortam sağlayabilmeli.					
4. Öğrencilere etkili çalışma yollarını kazandırabilmeli.					
5. Sınav sorularını tüm öğrencilerin anlayabileceği şekilde hazırlayabilmeli.					
6. Hoşgörülü olmalı.					
7.Eğitim etkinliklerinde demokratik bir hava oluşturabilmeli.					
8. Öğrenciler öğretmene kolayca ulaşabilmeli.					
9. Öğrencileri öğrenmeye karşı güdüleyebilmeli.					
10. Güvenilir olmalı.					
11. Öğrencilere ilgi göstererek öğrencilerin derse katılımını sağlamalı.					
12. Öğrencilerin dileklerini okul yönetimine bildirmede yardımcı olabilmeli.					
13. Ölçme ve değerlendirmeyi yansız olarak yapabilmeli.					
14. Neşeli olmalı.					
15. Öğrencilerin başarısını değerlendirmede ödev, proje ve ders içi etkinliklere de yer verebilmeli.					
16. Öğrencilere sınıf sorunlarını çözmeye gerekli yardımı sağlayabilmeli.					
17. Kendine güveni olmalı.					
18. Öğrencilerin eksik yanlarını onlara karşı tehdit unsuru olarak kullanmaktan kaçınmalı.					
19. Öğrencilerle ilişkilerinde karşılıklı güven oluşturabilmeli.					
20. Öğrenciyi değerlendirirken sadece aksayan yönleri ile değil iyi yönleri ile de değerlendirmeli.					